

Розповідь перша

Ми всі його любимо. Олександр Коберник на позивний Док ледь не весь батальйон навчив такмеду у Львові, а на Донбасі показав, як ці знання застосовувати. Інколи він давав приклад неправильний, але героїчний, — ішов до поранених під обстрілами, наражаючи на небезпеку єдиного ротного медика.

Ми окопувались і відхвачували від рускої арти й танків. Кацапи йшли в наступ і відхвачували від наших хлопців. Док зранку ходив по окопах і роздавав нам «вітамінки, як для спортсменів», а в обід — коли рускі обстрілювали посадку — рятував життя.

20 жовтня 22-го я хапнув першу контузію. Нас кошмарив танк, в окоп залітали осколки й обрубки дерев. Ми з Колою притислись до землі, слухали свист над головами і сподівались, що не помрем.

Коли обстріл затих, я сів на ящик, який стояв в окопі. Але одразу вирішив, що краще лежати, і повернувся в попереднє положення. Тоді ми почули ще один вибух, і великий осколок пролетів якраз над ящиком.

Танк насипав, а мене все більше глушило. Він насипає, а мене глушить.

Прильот. Дзвін у вухах, і починається головний біль.

Прильот. Дзвін і біль стають сильнішими.

Прильот. В окоп залітають осколки, я кричу від болю в голові, але не чую себе.

Прильот. Прильот. Прильот.

За якийсь час обстріл затих. Голова тріщала до сліз, світ крутився, все дзвеніло, хотілося блювати. Кола поруч біля мене став розмитим, він щось казав, але я його не чув.

Згодом слух трохи відновився і я зміг розібрати слова побратима. А потім заговорила рація, голосом командира позиції.

— Койот, я Ворон. У нас декілька 300 і троє 200. Повторюю, троє 200.

Я розумів, що Док зараз надає допомогу пораненим, і мушу йти до нього. Виліз з окопу, поплентався вздовж посадки. До мене звертались хлопці зі сусідніх окопів, але я не міг їх розчути. Світ крутився, тягнуло блювати, все тріщало. Я дійшов до половини посадки і побачив Ворона, командира позиції. Доповів йому, що мене контузило і мушу знайти Дока.

— Дока більше немає, — сказав командир. — Він загинув.

Здається, я щось кричав йому у відповідь. Щось питав його, був розгублений.

— Док, Орел і Бомж, — промовив Ворон.

Мене тоді не евакуювали разом із пораненими. Їх відправили в село, а мені довелося чекати заміни і спуститися з позиції вже разом із Семом. Він дістався до нас через пару годин. Ми повинні були евакуювати тіла загиблих. Тривала перерва між обстрілами, всі спішили, був рух, і якось так вийшло, що ми нерівномірно поділилися. Перша четвірка хлопців евакуювала Орла, а нам чотирьом довелось виносити інших двох побратимів.

Док був дуже маленьким. Я пам'ятаю, що він виглядав дуже маленьким і ніби заплаканим. І пам'ятаю тепло. І ноги, які тяглись по землі, коли він сповзав зі спальника — нош у нас не було. Коберник був у виданих літніх «Таланах»^{*} невеликого розміру, а між його взуттям і штанами видно було оголену ділянку ніг. Я добре запам'ятав його волосся на ногах. І волосся на руках Бомжа — другого солдата, якого ми виносили. Його голова була накрита, але я міг би впізнати побратима по самих лише руках. Великі широкі долоні, тонкі кисті й довгі брудні нігті. Ноги Дока і руки Бомжа. І борода Орла. Я витягував з окопу тіло Орла, він лежав головою донизу. Коли підняв його — побачив молоде обличчя з посивілою бородою.

Ми виносили хлопців, у голові все перекрутилося, у вухах грала музика, тріщав біль, на обличчі засихали сльози. Згодом дійшла підмога й стало легше.

* Фабрика «Talan» — український виробник спецвзуття, зокрема військових берців.

Коли дійшли до «хрестиків» — точки, до якої підїжджають машини, стало смеркати. Поки доїхали до хати — стемніло повністю. В хаті нас зустріли побратими.

Тоді я вперше за чотири місяці закурив.

Наступного дня родина Коберника уже знала про його загибель. Мене далі все боліло, і я ледь чув. Було холодно і вітряно. Я вийшов на подвір'я, пішов за ріг хати і довго плакав.

I

Господь Окопний

А Ремарк нас усіх обманув. Написав, що в окопах нема атеїстів. Така відома фраза, а насправді — суцільна дурниця. Свого улюбленого атеїста я зустрів саме в окопах.

Ми з ним вирили собі ямку, посідали в неї і в перервах між обстрілами розмовляли про різне. В якийсь момент я вже розповідав йому, як сильно люблю Бога, а він — як сильно у Бога не вірить. Нам говорилося так, як може говоритись тільки у виритій власноруч ямці у перервах між обстрілами.

Він казав так: «Коли опинюся на межі життя і смерті, то спробую зрозуміти, чи є Бог. Якщо побачу його там, то повірю, а якщо ні — то це вже назавжди». Турист. Такий позивний мого улюбленого атеїста. Туриста я люблю. І він тоді договорився.

Того ж місяця під час стрілецького бою Туриста поранили в груди. Із кулею в легені він лежав у рускому окопі в секторі, з якого відійшли і наші хлопці, й вороги. Тоді він і опинився на межі життя й смерті.